

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

kunta

Vastaajatahon virallinen nimi

Joensuun kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Hallintopäällikkö Riitta Himanka, riitta.himanka@joensuu.fi, p. 050 4491058

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Joensuun kaupunginhallitus 21.9.2020 § 330

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Väestön ikääntymisen, palvelukysynnän kasvun ja julkisen talouden paineiden vuoksi tarve sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiselle on olemassa. Uudistus tarvitaan ja sen lähtökohdat ovat pääasiassa hyvät.

Väestön hyvinvointi- ja terveyseroihin ja mahdollisuuksiin kaventaa niitä vaikuttavat sosiaali- ja terveyspalvelujen ohella ja osin niitä enemmän työllisyys, koulutus, asunto-olot, vapaa-ajan vietto, ympäristö sekä osallistumisen ja mielekkään toiminnan mahdollisuudet.

Uudistuksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta tavoitteet eivät toteudu kaikissa maakunnissa rahoitukseen sisältyvän pysyvän muutosleikkurin johdosta. Tarvevakiointiin perustuvasta rahoituksesta tulee poistaa toistaiseksi pysyvä 150 € / asukas muutosleikkuri ja siirtymäaika lyhennetään merkittävästi esim. 3 vuodeksi. Tarvevakiointiin perustuvan rahoitusmallin mukaan Pohjois-Karjalan sote-rahoituksen tason tulisi kasvaa noin 65 milj. euroa (397 euroa/asukas), mutta lakiesitykseen sisältyvän asukaskohtaisen siirtymätasauksen enimmäismäärän johdosta esitetty malli johtaisi siihen, että Pohjois-Karjalan rahoitus jäisi noin 40 milj. euroa (lähes 250 euroa/asukas) tarveperusteisiin perustuvaa laskennallista rahoitusta pienemmäksi.

Uudistuksen tavoitteena oleva väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen edellyttää kuntien järjestämistä vastuulle jäävien palvelujen ja niiden rahoituksen turvaamista. Kuntien heikkenevä taloustilanne vaikuttaa suoraan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen edellytyksiin.

Esityksellä voidaan vaikuttaa terveydenhuollon palvelujen saatavuuteen. Sosiaalipalveluiden merkitys väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa jää esityksessä marginaaliin. Esitys ei takaa sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatiota eikä sote-palvelujen ja kunnan palvelujen integraation onnistumista, koska yhteistyön liittyvät kirjaukset eivät ole tarpeeksi konkreettisia.

Järjestöjen työn merkitystä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisessa ei ole esityksessä huomioitu riittävästi, koska velvoitteita järjestöjen ja sote-maakunnan yhteistyölle ja sen muodoille ei ole esitetty. Esitystä tulee tältä osin selkiyttää.

Esitys on kirjattu organisaatioiden näkökulmasta, ei palveluiden käyttäjän. Lain painopisteen tulisi olla hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisessa.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Kyllä

Pelastustoimen palvelujen vaikuttavuuden parantaminen ja yhteiskunnallisen hyödyn kasvattaminen perustuu riskien tunnistamiseen ja riskiperustein valittuihin toimenpiteisiin. E Valtion ohjaus ei saa vähentää tietoperusteisuutta pelastustoimen palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Esitys mahdollistaa pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergian hyödyntämisen.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Ehdotuksella on tarkoitus luoda edellytykset itsehallinnolle kuntia suuremmalla alueella sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle sote-maakunnan toiminnassa.

Itsehallinnon ja kansanvaltaisuuden toteutumisen kannalta olennaista on se, millainen päätösvalta vaaleilla valituilla maakunnan valtuutetuilla ja muilla päätöksentekijöillä on tosiasiasa. Vaikuttamisen muodollisten välineiden ohella on tärkeä arvioida, mihin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia käyttämällä voi vaikuttaa. Esimerkiksi pitkälle palvelujen järjestämiseen ulottuva ministeriön ohjaus rajoittaa tosiasiallisesti itsehallintoa ja asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia maakunnassa.

Tehtäviä koskevan päätösvalan siirtyminen vahvan kunnallisen itsehallinnon piiristä selvästi heikomman maakunnallisen itsehallinnon piiriin ei ole omiaan vahvistamaan yhteiskunnan kansanvaltaisuutta. Maakunnilla tulisi olla itsenäisempi oikeus päättää palvelujen järjestämisestä ja esimerkiksi mahdollisuus sopia kuntien kanssa palvelujen järjestämisvastuusta alueellaan.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin [Sote-maakunnan tulisi voida tuottaa ympäristöterveydenhuoltopalvelut kunnille, mikäli kunnat yksimielisesti näin päättävät.]

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin [Esitys antaa asukkaille puitteet ja keinot demokratian toteutumiselle ja osallistumiselle sote-maakunnan toimintaan Esitys antaa asukkaille puitteet ja keinot demokratian toteutumiselle ja osallistumiselle sote-maakunnan toimintaan lähtökohdiltaan nykyisen kuntalain mukaisesti (vaalit, aloiteoikeus, neuvostot, erilliset osallistumis- ja vaikuttamisfoorumit, sote-maakunnan kansaanestys). Sanamuoto "voidaan edistää" ei kuitenkaan velvoita sote-maakuntaa ottamaan käyttöön mainittuja asukkaiden ja palvelujen käyttäjien osallistumista edistäviä keinoja. Epäselväksi jää miten ja missä vaiheessa vaikuttamistoimielimet ovat mukana päätösten valmistelussa.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei [Rahoitusvastuun ja taloudellisen ohjauksen siirtyminen yhdelle taholle sekä maakuntien valtionrahoituksen yleiskatteellisuus on lähtökohtaisesti kannatettavaa. Talouden ohjausmekanismien tulee kuitenkin jättää alueille tosiasialliset mahdollisuudet järjestää palveluita alueen ominaispiirteet huomioiden. Sote-maakuntien rahoitusmallin tavoitteet eivät toteudu täysimääräisesti rahoitukseen liittyvän leikkurin johdosta (150 euroa/asukas). Tarvevakiointiin perustuvasta rahoituksesta ja lyhentää siirtymäaikaa tulee poistaa toistaiseksi pysyvä 150 € / asukas muutosleikkuri merkittävästi esim. 3 vuodeksi.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

kyllä pääosin [Sote-maakunnan riskinä on jo meneillään olevien ja tulevien vuosien suuri investointitarve, joka tulisi rahoittaa pitkäaikaisin lainoin annetun lainanottovaltuuden rajoissa. Investointisuunnitelmassa tulisi huomioida maakunnalliset erityispiirteet ja tavoite peruspalvelujen vahvistamiseen ja siihen tarvittavaan joko fyysiseen tai sähköiseen infraan.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät tulee kirjata sote-maakunnan tehtäviksi. Mikäli ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirto jätetään kuitenkin odottamaan monialaisen maakunnan valmistelua, tulee sote-maakuntalakiin nyt kirjata mahdollisuus kuntien sopimuksella siirtää ympäristöterveydenhuollon järjestäminen maakunnalle.

Muutosehdotus: Sote-maakuntalain 8 § (Tehtäväsiirrot kuntien kanssa) lisätään teksti: "Sote-maakunta voi hoitaa kaikkien alueensa kuntien kanssa tekemällään sopimuksella sote-maakunnan hoidettaviksi (järjestämisvastuu) kunnista siirretyt kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet sote-maakunnalle rahoituksen."

3 Luku 14 § Sote-maakunnan ja kuntien neuvottelu

Sote-maakunnan ja sen alueen kuntien on neuvoteltava valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta.

Kirjaus on hyvin suppea ja kaipaisi enemmän sisältöä. Missä asioissa ja millä tasoilla yhteistyötä tehdään. Jos kirjaus yhteistyön veloitteesta jää näin yleiselle tasolle, myös yhteistyö jäänee sattumanvaraiseksi. Kirjauksesta tulee selvitä, että yhteistyön velvoite koskee poliittista päätöksen tekoa ja organisaatioiden välistä ylintä johtoa. Lisäksi yhteistyön velvoite tulisi kirjata organisaatioiden asiantuntijoiden välille ja organisaatioiden kentällä toimivien välille. Näin kaikki yhteistyön eri tasot tulisi huomioida. Organisaatioiden tulisi kyetä osoittamaan millaiset yhteistyön rakenteet kullekin yhteistyön tasolle on rakennettu ja miten tieto yhdessä sovituista asioista kulkee vertikaalisesti eri tasojen välillä.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin [Lakiesityksen tavoitteena mm. seuraavaa: sosiaali- ja terveydenhuolto on suunniteltava ja toteutettava sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisina kuin asiakkaiden tarve sote-maakunnassa edellyttää. Nämä tavoitteet ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia, mutta yhdenvertaiseen saatavuuteen vaikuttavat sote-maakuntien mahdollisuudet järjestää ja rahoittaa palveluja. Sote-maakuntien rahoitusmalli ja järjestämiskyky ratkaisevat yhdenvertaisen sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuuden. Tavoite ei toteudu täysimääräisinä rahoitukseen sisältyvän pysyvän muutosleikkurin johdosta. Tarvevakiointiin perustuvasta rahoituksesta tulee poistaa toistaiseksi pysyvä 150 € / asukas muutosleikkuri ja lyhentää siirtymäaika merkittävästi esim. 3 vuodeksi.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Lain mukaan eri toimijat laativat strategioita väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja palveluiden tuottamiseksi. Laissa esitettyjen eri strategioiden (kuntien hyvinvointikertomukset- ja suunnitelmat, sote-maakunnan alueellinen hyvinvointikertomus- ja suunnitelma, sote-maakuntastrategia, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia, Valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet) keskinäinen suhde jää epäselväksi. Onko jokin strategia alisteinen toiselle? Jos kirjaus yhteistyön veloitteesta jää vain strategiadokumenttien tuottamisen tasolle, voidaan tulkita, että yhteistyön velvoite koskee organisaatioiden ylintä johtoa sekä poliittista päätöksen tekoa.. Lakiin myös tulisi kirjata, että kuntien ja sote-maakunnan yksi yhteistyön kohde tulee olla strategia-asiakirjojen yhteensovittaminen, etteivät ne jää toisistaan irrallisiksi. Tulisi myös avata tarkemmin mitä sote-maakunnan asiantuntijatuki kunnille on. Onko kyse konkreettisesta tukiresurssista arjen toiminnoissa, yhteisestä strategian tai suunnitelmien valmistamisesta, yhteistyöelimen kautta

tapahtuvasta tuesta vai lausunnon antamisesta esim. kunnan hyvinvointikertomukseen. Paikalliset olosuhteet ja toimintaympäristön huomioiminen edellyttää kiinteää yhteyttä kuntaan.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Luku 7 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sote-maakunnassa

Sote-maakunnan on myös osaltaan mahdollisuuksiensa mukaan edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kirjaus on epämääräinen. Kirjauksesta voidaan tulkita, että päävastuu järjestöjen toimintaedellytyksistä on jollakin muulla taholla, esimerkiksi kunnilla. Kirjauksesta ei kuitenkaan käy selville mikä vastuutaho olisi. Laissa oleva kirjaus ei edellytä sote-maakunnalta mitään. Laissa tulee olla selkeä kirjaus millaisia yhteistyömuotoja sote-maakunnan ja järjestöjen välillä tulee olla, esim.

avustaako sote-maakunta järjestöjä rahallisesti. Maakunnallisesti (ei vain yhden kunnan alueella) toimivien järjestöjen avustuskysymyksiin ei myöskään ole lain kirjauksissa otettu kantaa.

12§ toisen momentin kohta 1) pitää pykälätekstiin lisätä poikkeus, joka mahdollistaa rajoitustoimivallan käytön yksityisissä palveluissa koskien sijaishuoltoa, kehitysvammaisten erityishuoltoa ja ikääntyneiden asumispalveluita.

34§ Sote maakuntien yhteistyösopimus, Yhteistyösopimuksen pitäisi koskea vain yliopistollisen tason erikoissairaanhoidon järjestämistä ja tuottamista sekä koulutuksen ja tutkimuksen toteuttamista tai muita sellaisia asioita, jotka välttämättä edellyttävät maakuntien välistä yhteistyötä. On paradoksaalista, että samalla kun sote-uudistuksen tavoitteena on vahvistaa järjestäjän roolia, rajataan sote-maakuntien mahdollisuuksia käyttää järjestäjän valtaa ja osaamista.

49§ Varautuminen yhteistyöalueella. Joensuun kaupunki katsoo, että kaikissa maakunnissa tulee olla sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus ja itsenäiset valmiudet tilannekuvan ylläpitämiseen, ei ainoastaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävissä maakunnissa. Paikallisten sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden yhteistyö alueensa kuntiin varmistaa parhaiten varautumisen edellytykset, ohjauksen ja tarkoituksenmukaisen tiedonkeruun tilannekuvan osalta.

56§ Sosiaali- ja terveystieteiden vaikuttavan toteuttamisen ja palveluiden yhteensovittamisen edellytyksenä on se, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja pystytään tietoturvallisesti hyödyntämään moniammatillisen yhteistyön tukena. Nykytilassa terveydenhuollon ja sosiaalihuollon monilta osin erilliset potilas- ja asiakastietojen käsittelyä, niiden rekisterinpitoa ja salassapitoa koskevat säädökset hankaloittavat sosiaali- ja terveystieteiden asiakaslähtöistä toteuttamista, erityisesti tilanteissa, jossa asiakkaan saamaan palvelukokonaisuuteen sisältyy sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tehtäviä.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaita.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Pelastustoimen valtakunnallisiin tavoitteisiin tulisi lisätä pelastustoimen ICT-järjestelmien kehittämisen valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Pelastustoimien käyttöön tulee lisää eri turvallisuusviranomaisten suojattuja ICT- ratkaisuja, joiden hankinta- ja ylläpitokustannusten taso tulee aiheuttamaan suuria rahoituspaineita. Muutoksilla on kytkentä digitalisaation kehittämiseen, jotka eivät rajaudu pelkästään sisäministeriön hallinnonalaan.

Pelastustoimelle asetettavissa tavoitteissa on huomioitava strategisella tasolla pelastustoimen ja ensihoidon välisen synergisen edun vahvistaminen. Ensihoitopalveluiden tuottaminen on merkittävässä roolissa pelastuslaitosten tehtäväkentässä. Pelastuslaitokset hoitavat vuosittain noin 500.000 ensihoitotehtävää. Kaikkiaan 18 pelastuslaitosta toteuttaa ensihoitopalvelua ja kaikki pelastuslaitokset hoitavat ensivastetoimintaa.

Harvaan asutuilla alueilla pelastuslaitokset rakentavat yhteistyössä terveydenhuollon kanssa erilaisia kustannustehokkaita hybridiratkaisuja, joilla pyritään turvaamaan maaseutumaisilla alueilla kansalaisten tarvitsemat laadukkaat pelastustoimen ja ensihoidon palvelut. Pelastustoimen mahdollisuus tuottaa ensihoitopalveluita jatkossakin on kiireellisen avunsaannin kannalta elintärkeää useilla alueilla Suomessa.

Pelastustoimen koulutus uudistus ja koulutuksen kehittämisen tavoitteet sekä koulutusjärjestelmän riittävän rahoituksen turvaaminen on yksi alan kriittisistä menestystekijöistä. Harvaan asuttujen alueiden haasteina ovat pitkien välimatkojen vuoksi kattavan paloasemaverkoston ylläpitäminen ja väestön ikääntymisestä johtua sopimushenkilöstön saatavuuden vaikeutuminen. Päätoimisen ja sopimushenkilöstön saatavuus harvaan asuttuihin maakuntiin ja niiden pelastuslaitoksille olisikin turvattava valtion toimenpitein. Esimerkiksi valtion tuki palkkauksen kannustamisessa tai veroetuna tulisi selvittää (esimerkiksi harvakompensaatio Norjan malliin). Lisäksi osaavan henkilöstön saatavuuteen vaikuttaa olennaisesti koulutusjärjestelmä, jonka tulee palvella nykyistä monimuotoisempaa hakijajoukkoa kattavasti koko maan alueelta, ja jossa erilaiset toimintaympäristöt ja osaamisvaatimukset otetaan huomioon. Joensuun kaupungin mielestä strategiset tavoitteet, koulutusjärjestelmän linjaukset ja rahoitus sekä harva-alueille tuki osaavan henkilöstön saamiseksi tulee linjata valtioneuvoston tasolla.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

kyllä pääosin

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Esimerkiksi esitetyt yhteistyöalueen pelastuslaitokset voisivat koota alueeltaan kansainväliseen toimintaan kykenevän joukon. Toiminnan suunnittelussa on myös tarpeellista huomioida pelastuslaitosten nykyinen osaaminen esim. rauniopelastaminen, laajat metsäpalot/sään ääri-ilmiöt ja arktisissa olosuhteissa tapahtuva pelastustoiminta jne. Muodostelmia voidaan hyödyntää myös kotimaassa tapahtuvien suurien onnettomuus- ja häiriötilanteiden hoidossa. Esimerkiksi Pohjois-

Karjalan pelastuslaitos on kouluttanut raskaspelastusjoukkueen, joka voidaan lähettää avuksi kansainvälisiin tai kansallisiin onnettomuustilanteisiin.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Kansainvälisen pelastusresurssien perustaminen ja avun vastaanottaminen on luontevaa antaa pääkaupunkiseudulla Helsingin kaupungin ja Uudenmaan sote-maakuntien tehtäväksi. Lisäksi on tarkoituksenmukaista osoittaa vastaava resurssi Lapin ja Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson sote-maakunnille Barents rescue-alueen ja Saimaan kanavan sopimuksien mukaisiin velvoitteiden hoitamiseksi (Venäjä yhteistyö).

Erytisresurssien hälyttäminen ja tilannekuvan ylläpitäminen tulisi antaa Helsingin ja Uudenmaan sote-maakuntien tilanne-/Johtokeskukselle.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Sote- järjestämislain 50§ mukaan valtio voi osallistua sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvittavan valtakunnallisen, alueellisen valmiuden ja varautumisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen tai poikkeuksellisen häiriötilanteiden hoitamiseen. Rakenne on kuvattu rahoituslaissa. Myös pelastustoimessa on vastaavia tarpeita. Pelastustoimen järjestämislaissa tulisi lisärahoituksen esittämisen lisäksi myös mahdollisuus antaa valtion korvauksia (valtion avustusta) rahoituslain 12 § mukaisesti valmiuden ylläpitämiseen ja häiriötilanteiden hoitamiseen kuten sote-järjestämislaissa. Valtionavustuksien perusteet tulisi kuvata pelastustoimen järjestämislaissa.

Järjestämislain 5§ (tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin) tulisi säätää Saimaan vesistöalueen öljyvahinkojen torjunnasta saman kaltaisesti merialueella tapahtuvasta öljyvahinkojen torjunnasta. Saimaan vesistöalue ulottuu neljän sote-maakunnan alueelle. Toiminnan koordinaation ja kehittämisen kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että yksi sote-maakunta koordinoisi ja vastaisi Saimaan altaan öljyvahinkojen torjunnasta. Tehtävä soveltuisi keskeisellä paikalla sijaitsevalle Etelä-Savon sote-maakunnalle.

Järjestämislain 5 § mukaisten tilannekeskusten kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin on kannatettava toimintamalli. Toimintamalli ei saa ohjata pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää, vaan paikallistasolla tulee ylläpitää johtokeskukset ja säilyttää kyky riittävien pelastustoimen johtamisvalmiuksien ylläpitämiseksi.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Aluehallintovirastojen roolia ja asemaa pelastustoimen kokonaisuudessa on tarpeellista tarkastella uudelleen. Järjestämislain mukaisesti sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustoimen palveluiden saatavuutta. Sisäministeriö käy vuosittain neuvottelut kunkin sote-maakunnan kanssa pelastustoimen tehtävien hoitamisesta ja arvioi järjestämisvastuun toteutumista. Yhdenmukaista valtionohjauksen tavoitetta ei tue, että jatkossakin kuudelle aluehallintovirastolle toimitetaan esim. pelastustoimen palvelutasopäätökset arvioitavaksi. Sisäministeriö asettaa vuosittain pelastustoimen palvelutuotannolle tavoitteet, jonka vuoksi palveluiden mittaaminen, seuranta ja raportointi on tarkoituksenmukaista keskittää sisäministeriöön. Keskittämisen ei tarvitse olla ristiriidassa pelastustoimen järjestämislain 7 § kanssa. Aluehallintovirastot voivat silti tukea sisäministeriötä heille säädettyjen tehtävien hoidossa.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

kyllä

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

kyllä

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Etelä-Savon maakuntaan [Kyseessä on merkittävä kokonaisuus, jossa on huomioitava koko ERVA-alueen säilyminen. Alueella tarvitaan yhteistyötä, joka heikkenisi, jos Savonlinna suuntautuu Pohjois-Savoon. Etelä-Savon pilkkoutuminen heikentää tilannetta ja todennäköisesti vaikeuttaisi Essoten toimintaa. Ratkaisu vaatisi myös valtiolta lisärahoitusta, josta ei ole lupaus/tietoa. Ratkaisu ei tue alueellista tasa-arvoa laajemmin tarkasteltuna.]

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

kyllä

38. Voimaantulon 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei pääosin [On sinällään perusteltua, että maakunnille siirtyvät sairaanhoitopiireistä ja erityishuoltopiireistä palveluiden järjestämisen ja tuottamisen edellyttämät toimitilat ja irtain omaisuus. Järjestelyn hyväksyttävyyden kuntien näkökulmasta riippuu kuitenkin toteuttamistavasta, erityisesti siitä, miten omaisuudensiirrot kompensoidaan kunnille. Laissa tulee pystyä määrittelemään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, aikooko sote-maakunta hyödyntää tiloja vielä lakiin kirjatun vuokrausajan jälkeen. Tämä olisi edellytys järkevien ylläpito-/korjausinvestointien tekemiselle. Sopimusperusteiden yhdenmukaistamiseksi olisi tärkeää, että kaikista sote-maakunnan tarvitsemista, kunnan omistukseen jäävistä toimitiloista laaditaan uusi vuokrasopimus 21 § mukaisesti. Tällöin myös niistä toimitiloista, jotka ovat nykyisin esim. Sote-kuntayhtymän käytössä tehdään uusi vuokrasopimus. Toimitilan ylläpitoinvestointien tarpeellisuuden varmistamiseksi tulee vuokrasopimuksen laatimisen yhteydessä arvioida ao. toimitilan käyttötarve 21 § mukaisen vuokrasopimuskauden jälkeen.]

39. Voimaantulon 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei [Sote-maakunnan järjestämisvastuulle siirtyvän toiminnan edellyttämään rakennusomaisuuteen sitoutuvan kuntayhtymän maaomaisuuden siirtoa ei pidä määritellä ehdottomana, vaan maaomaisuuden omistus on tarkoituksenmukaista määritellä kohdekohtaisesti erikseen. Tällöin vaihtoehtoina ovat maaomaisuuden jääminen kunnan omistukseen, ja käyttö määritellään maanvuokrasopimuksessa tai maaomaisuus siirtyy sote-maakunnalle kohdekohtaisesti määritellyllä maaomaisuuden hinnalla. Kunnan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalitoimen ja pelastustoimen käytössä olevan irtain omaisuus siirtyy käytännössä korvauksetta sote-maakunnalle. Ehdotetun kompensatio 0,7 prosenttiyksikön veronkorotuspainetta ylittävältä osin tarkoittaisi Joensuun kaupungin osalta, että kompensatio koskisi vain 8 miljoonan ylittävää omaisuuden arvoa. Irtain omaisuus tulee korvata täysimääräisesti.]

40. Voimaantulon 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettaväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

kyllä

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

19 §: Täsmennetään pykälässä, että myös sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämiseksi perustettujen yhteistoiminta-alueiden varat, velat ja sitoumukset siirtyvät sote-maakuntiin.

22 §: Lisätään kunnan oikeus saada korvaus omaisuuden siirrosta. Korvauksen määrä vastaa siirtohetkellä kunnan kirjanpidossa olevaa tasearvoa. Korvausta määriteltessä huomioidaan myös omaisuus, joka on siirtynyt kunnasta yhteistoiminta-alueelle vapaaehtoisen kuntaa suuremman sosiaali- ja terveystalvelujen yhteistoiminta-alueen muodostamisen yhteydessä.

23 §: Lisätään 2 momentti, jossa säädetään kunnan oikeudesta saada täysi korvaus lomapalkkavelasta, jonka se on maksanut yhteistoiminta-alueelle muodostaessaan vapaaehtoisen kuntaa suuremman sosiaali- ja terveystalvelujen yhteistoiminta-alueen. Vastaavassa tilanteessa syntynyt lomapalkkavelka, jonka kunta yhä on velkaa yhteistoiminta-alueelle, kirjataan peruspääomaa vastaan. Lisäys on välttämätön, jotta nämä kunnat eivät joudu eriarvoiseen asemaan niiden kuntien kanssa, joiden henkilöstö vasta sote-maakunnan aloittaessa siirtyy pois kunnan palveluksesta.

41 §: 2 momentin mukainen muutettuna siten, että laskennallinen korotustarve tulee laskea 0,25 %-yksikköön tai 3 miljoonaan euroon.

Lakiesityksen mukainen 0,7 prosenttiyksikkö on kuntien kantokykyyn nähden liian korkea. Kyseinen korotustarve on hyvin merkittävä nykyisessä kuntatalouden tilanteessa. On huomioitava, että uudistuksen myötä kunnallisveroprosentit alenevat 12,63 prosenttiyksikköön, jolloin 0,7 kunnallisveroprosentin suhteellinen merkitys kasvaa olennaisesti. Ilman erillistä euromääräistä raja-arvoa vähintään keskisuuren kaupungin korvausraja nousee niin korkeaksi, ettei erittäin merkittävänkään menetyksen kohdalla olisi mahdollisuutta saada korvausta. Kompensaatiota laskettaessa tulee myös ottaa huomioon esityksestä poiketen kaikki omaisuuslajit.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin [Lakiesityksessä sote-maakuntien rahoituksen riittävyyden riski on todellinen, sillä rahoitusmallissa palvelutarpeen kasvusta huomioidaan vain 80 %. Toimeenpanovuonna ja sitä seuraavana vuonna huomioidaan 100 %. Erityisesti niissä maakunnissa, jotka eivät saa tarveperusteista rahoitusta rahoitukseen liittyvän siirtymätasauksen asukaskohtaisen leikkurin sekä pitkän siirtymäajan johdosta, riski on suuri.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

kyllä

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

kyllä

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

35 § Palvelutarpeeseen perustuvat yhdenvertaiset resurssit antavat realistisen mahdollisuuden järjestää yhdenvertaiset sosiaali- ja terveystalvet kaikissa maakunnissa. Esitetty toistaiseksi pysyvä siirtymätasaus tekisi resurssien epätasa-arvosta maakuntien välillä pysyvän asiantilan. Lisäksi aivan liian pitkä siirtymäaika rajoittaisi vähäistäkin oikeansuuntaista muutosta. Siirtymtasaus on poistettava ja siirtymäaika lyhennettävä, koska nämä kaksi asiaa esitetyllä tavalla toteutuessaan vesittävät koko uudistuksen tavoitteen yhdenvertaisista palveluista kansalaisille.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Pelastustoimen tehtävien rahoituskriteereiden mrytmistekijt ovat hyvin perusteltuja. Esitetyllä rahoitusmallilla huomioidaan harvaan asuttujen alueiden pelastustoimen palveluiden järjestäminen, samoin kuin kasvukeskusten rahoitustarpeet asukasluvun ja riskikertoimien muutosten avulla. Riskikertoimen tulee olla jatkossa dynaaminen tyvline, jonka avulla tarkastellaan riskiperusteisen rahoitusmallin mrytmistekijit palvelutasokausittain.

Pelastustoimen arvioima kokonaisrahoitustarve on merkittävästi suurempi kuin hallituksen esityksessä kuvattu rahoitustaso.

Kokonaisrahoitustarpeessa oleva vaje johtuu muun muassa välttämättömistä, toimintavalmiusohjeen edellyttämistä paloasemaverkon parantamishankkeista ja varallaolojärjestelmän ylläpitämisen vaikeutumisesta.

Erittäin merkittävää rahoitusriskiä koko pelastustoimelle edustavat vlyjntorjuntaan myvnnettyjen tukien romahtaminen sekä merellisten tai sisävesillä tapahtuvien toimintojen rahoitustarpeiden jnti huomioitta. Pelastustoimen nykyrahoitustaso ei riitä valtion vastuulle suunniteltujen, toimialan kiireellisessä aikataulussa tarvitsemien johtamisjärjestelmien ja muun tietohallinnon uudistamiseen ja palvelujen digitalisoimiseen.

Ensihoidon rahoitusmalli olisi uudistettava tulevaisuuden ensihoitopalveluja ja kotiin vietäviä palveluita tukevaksi. Yhä enenevässä määrin potilaita hoidetaan kotona, eikä heitä kuljeteta hoitolaitokseen. Tulevaisuudessa on tarkoituksenmukaista pyrkiä erityisesti voimakkaasti ikntyviss harvaan asutuissa maakunnissa tarjoamaan hoitoa ja hoidon tarpeen arviointia potilaan kotona. Pelastuslaitoksen asema palveluntuottajana rahoitusmallissa tulee turvata ja huomioida se myvns maakuntien ja valtion pelastuslaitoksia koskevissa rahoitusneuvotteluissa. Ensihoitopalveluita tuottavan pelastuslaitoksen lopullinen kokonaisrahoitus muodostuu pelastustoimen ja ensihoidon yhteisrahoituksesta, joiden molempien on oltavat riittävät palveluiden turvaamiseksi.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsdntv

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmän esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjrjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei [Valtionosuusmuutosjärjestelmästä aiheutuvat muutokset uuden kunnan rahoitusasemaan vaikutukset tulee poistaa eli enimmäismuutosten rajauksen tulisi olla +/- 0 €/as. Lakiesityksessä esitetty valtionosuusmuutosjärjestelmän tasauksen raja +- 100 euroa/asukas on liian suuri huomioiden uuden kunnan tehtävät ja sopeuttamismahdollisuudet. Lisäksi on huomioitava, että kuntien tilanne on ollut viime vuosina haasteellinen ja koronapandemia on heikentänyt kuntatalouden tilaa entisestään. Lakiesityksen mukaan yksittäisten kuntien osalta todellinen muutoksen kustannusvaikutus voi esitettyä +-100 euroa/asukas korkeammaksikin nousta tätä korkeammaksikin, koska omaisuusjärjestelyt voivat heikentää kunnan taloudellista asemaa sekä mm. eläkevastuiden tasaumaksun kohdentuminen yksittäisiin kuntiin poikkeaa nykyisestä. Kuntien sopeuttamismahdollisuuksia arvioitaessa on myös huomioitava, että osassa kunnissa on sosiaali- ja terveystalvet organisoitu jo vapaaehtoisesti laajemmiksi kokonaisuuksiksi ja hallinto ja muut tukipalvelut sopeutettu jo ennen nyt esillä olevaa muutosta, mikä osaltaan rajaa uuden kunnan sopeuttamismahdollisuuksia entisestään. Sote-maakunnan kustannusten sekä kuntien vastuulle jäävien kustannusten määrittäminen vuosien 2021 ja 2022 perusteella on ongelmallista, koska koronapandemia ja sen hoito sekä mahdollinen kuntien alijäämän kattaminen nostavat sote-maakunnille siirtyvien kustannusten tasoa. Toisaalta koronapandemian vaikutukset näkyvät kunnallisverotuloissa, joiden perusteella pysyvä kunnallisveroprosentin lasku määritetään. Uudistuksen pysyväksi osaksi kuntien valtionosuuteen jääviä siirto- ja tasausmekanismeja ei voi perustaa näiden vuosien tietoihin.]

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin [Työttömyyskertoimen painoarvoa peruspalvelujen valtionosuuden kriteerinä tulisi nostaa, koska työttömyys aiheuttaa jatkossakin kunnille merkittäviä kustannuksia.]

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Valtionosuuslain 28 §: poistetaan pykälä. Poistettava myös toimeentulotukilain 5 b §. Kuntien rahoitusosuus perustoimeentulotuesta tulee sote-uudistuksen yhteydessä poistaa kokonaan. Rahoitus siirretään joko suoraan valtion varoista Kelalle maksettavaksi tai sote-maakuntien rahoitukseen sisällytetään kuntien nykyinen vastuu perustoimeentulotuen rahoituksesta. Perustoimeentulotuki on sosiaalihuoltoa, jonka rahoitus ei sosiaalipalvelujen järjestämistäsiirtoon siirron jälkeen enää kuulu kunnille.

Valtionosuuslain 29 § 3 momentti: Lisätään momenttiin, että kunnan siirtyviä kustannuksia laskettaessa huomioon ei oteta sosiaali- ja terveystalvetujen järjestämiseksi perustetun yhteistoiminta-alueen jo toteutetun palkkaharmonisoinnin aiheuttamaa kustannuksen lisäystä. Lisäys on välttämätön, jotta yhteistoiminta-alueen perustaneet kunnat eivät joudu eriarvoiseen asemaan niiden kuntien kanssa, joiden henkilöstö vasta sote-maakunnan aloittaessa siirtyy pois kunnan palveluksesta.

Valtionosuuslain 57 §: 16 vuotta täyttäneen ja tätä vanhemman perushinnan tulee olla merkittävästi esitettyä 60 euroa korkeampi

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtoa koskevan uudistuksen myötä kuntien verotuloissa kunnallisveron painoarvo pienenee, kiinteistöveron ja yhteisöveron suhteelliset osuudet puolestaan kasvavat. Tähän liittyen kiinteistövero esitetään otettavaksi tasauksessa huomioon. Verotasatasausraja muuttuu, kun kuntien tuloveroprosentit alenevat verotulojen siirtyessä kunnalta sote-maakunnalle. Verotasauksessa on perusteltua käyttää veropohjaa mahdollisimman laajasti.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

kyllä pääosin

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Arvonlisäverolain 130 a §: täsmennetään 2 momenttia tai vaihtoehtoisesti 38 b §:ää siten, että kunnalla on oikeus saada palautuksena laskennallinen vero esiopetuspalvelujen ostoista. Tämä on vallitseva verotuskäytäntö, mutta arvonlisäverolaki on puutteellisesti kirjoitettu tältä osin.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Kuntakohtaisten työkyvyttömyyseläkemaksujen osalta tulee varmistaa, ettei siirtyvä sote-henkilöstö vaikuta kuntien työkyvyttömyysmaksun tasoon, jos yksittäisen kunnan työkyvyttömyysmaksun taso määräytyy uudistusta edeltäneiden vuosien palkkasumman tai työkyvyttömyys- tai kuntoutusrahatapahtumien perusteella.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

kyllä

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

ei

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei pääosin [Maakunnan ohjausjärjestelmä on ongelmallinen maakuntien itsehallinnon näkökulmasta.]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Arviota muutuskustannuksista kannattaa tarkentaa yhdessä toimijoiden kanssa huomioiden mm. maakunnissa jo tehtyjen vapaaehtoisten sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymien muodostamisessa saadut kokemukset. Muutuskustannuksiin tulee varata täysimääräinen rahoitus.

Vaikutusten arvioinnissa tulisi ottaa täydentävästi tai muuttavasti huomioon ennen kaikkea rahoitukseen/talouteen liittyvät näkökulmat sekä covid19-epidemian jälki- ja heijastevaikutukset tulevaan.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Esitetyt arviot tulisi tarkistaa yhdessä uudistuksen valmistelusta vastaavien toimijoiden kanssa, joilla ainoastaan on käsitys kunkin alueen lähtötilanteesta sekä uudistuksenedellyttämien muutosten aiheuttamista kustannuksista.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Käytettävät ohjelmistoratkaisut yhtenäistyvät.

a) vuosina 2021-2022?

Lähtökohtaisesti Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän toiminta jatkuu ennallaan. Sote-uudistuksen edellyttämät valmistelutehtävät.

b) vuosina 2023-2024?

Yhdyspintojen tarkentaminen ja yhteistyön varmistaminen sote-maakunnan, kunnan ja muiden toimijoiden kesken. Pohjois-Karjalan sote-maakunnan taloudellinen tilanne erittäin tiukka rahoitukseen liittyvän pitkän siirtymäajan ja leikkurin johdosta. Näihin tulee saada korjauksia.

c) vuodesta 2025 alkaen?

Pohjois-Karjalan sote-maakunnan taloudellinen paine mahdollisesti helpottaa tarpeeseen perustuvan rahoituksen kasvattaessa resurssia siirtymäsäännösten puitteissa. Esitetystä muodosta siirtymäsäännökset ovat hyvin haasteellisia ja vaikuttavat maakunnan mahdollisuuksiin palvelujen tuottamiseen merkittävästi.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Hallituksen esityksessä pelastustoimi on sosiaali- ja terveydenhuoltoon rinnasteinen itsenäinen toimiala. Pelastustoimelle tulee turvata tämän aseman edellyttämä itsenäinen asema, jonka puitteissa toimialan palvelujen kehittäminen on mahdollista. Pelastustoimen erillinen asema maakunnassa tulee huomioida myös sote-maakuntalainsäädännössä.

Sote-maakunnan nimen tulisi kuvata paremmin maakunnan monialaista tehtävää. Maakunnalle asetetut eri tehtävät ovat lain säädännön näkökulmasta rinnasteisia, joten maakunnan nimi olisi neutraali vaihtoehto uuden organisaation nimeksi.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Pohjois-Karjalan sote maakunta/Siun sote

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3. luku 23 §, Oikeus poiketa salassapitovelvoitteista

Lakiluonnoksessa sote-uudistusta koskevaksi hallituksen esitykseksi 15.6.2020 ei ole esitetty muutettavan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 23§ (Oikeus poiketa salassapitovelvoitteista) sisältöä. Momentissa lupa opiskeluhuollon rekisteritietojen siirtämiseen uudelle koulutuksen järjestäjälle on vanhan koulutuksenjärjestäjän vastuulla. Lakiluonnoksessa tai sen säännöskohtaisissa perusteluissa ei ole otettu kantaa, kuinka lupa tietojen siirtoon pyydetäisiin ja teknisesti toteutettaisiin tilanteessa, jolloin siirrettävät rekisterit ovat maakunnallisen soten järjestämisvastuun alaisina. Lisäksi epäselväksi jää järjestämisestä vastaavan tahon vastuut ja velvollisuudet tiedonsiirron suhteen. Joensuun kaupunki esittää, että opiskeluhuollon järjestäjällä olisi vastuu hallinnassaan olevien rekisterien siirron luvista ja vastuukysymykset määriteltäisiin selkeästi.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 9 §, Järjestämisvastuu

Esityksessä positiivista on, että opiskeluhoito olisi kotipaikasta riippumaton ja tarjottava oppilaitoksessa tai sen välittömässä läheisyydessä. Myös esitys siitä, että oppilaitoksen sote-maakunta vastaa opiskeluhoollosta on positiivinen asia. Haasteena koetaan, että opiskeluhoollon muuttuminen sote-maakunnan järjestämäksi palveluksi haastaa koulujen ja oppilaitosten opiskeluhoollon toteutumista ja muuttaa kuraattorien ja psykologien roolia suurelta osin koulun yhteisöllisen oppilashuollon toimijasta yksilöllisen oppilashuollon tehtäviin; yksilöhoitoihin ja palvelutarpeen arviointeihin. Lain säännökohtaisissa perusteluissa tämä ilmenee esimerkiksi 17 a § (opiskeluhoollon psykologipalvelut) kohdalla vahvoina terveydenhuollon hoito- ja palveluketjujen sujuvuuden kuvauksina ja toiminnan sitomisena terveydenhuollon tietojärjestelmiin ja prosesseihin. Muutoksen tarvetta tulisi lähteä perustelemaan opiskeluhoollon palveluita käyttävän lapsen/nuoren/perheen näkökulmasta, ei organisaation. Ehdotettu järjestämisvastuun siirtyminen maakunnalliselle sotelle ei edesauta koulujen opiskeluhoollon kehittymistä kohti ideaalia, jossa lapselle tai nuorelle tarjottaisiin tuki oikea-aikaisesti luonnolliseen kasvu-ympäristöön, eli kouluun. Toimintaympäristö muuttuu nopeasti ja järjestämisvastuun muutos veisi kunnilta mahdollisuuksia joustavuuteen uusien toimintamallien kokeilussa. Terveydenhuoltolain 8§ mukaisilla koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla:

- 1) edistetään ja seurataan oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä opiskelu-ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta;
- 2) edistetään ja seurataan opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja opiskelukykyä;
- 3) tunnistetaan opiskelijoiden varhaisen tuen tarpeet ja järjestetään tarvittava tuki sekä ohjataan hoitoon ja tutkimuksiin.

Lakiesityksessä korostuu suhteettoman vahvasti kohdan kolme toiminta ja heikennetään kohtien 1 ja 2 toteutumista kouluilla. Lisäksi lakiesityksessä järjestämisvastuu siirretään sote-maakunnille, mutta vastuukysymykset rekisterien tietojen siirron, toiminnan seurannan ja arvioinnin osalta jäävät koulutuksen järjestäjille. Ehdotus ei kannusta sote-maakuntien opiskeluhoollon toiminnan omavalvonnan kehittämiseen, vaan eriyttää toteutuksen ja valvonnan. Päävastuu valvonnasta ja arvioinnista tulisi olla palvelun järjestäjällä, kuten esimerkiksi koulutuksen järjestäjällä on antamastaan koulutuksesta. Lisäksi lakiesityksestä tai taustamateriaaleista puuttuvat suositukset opiskeluhoollon palveluja ohjaavasta henkilöstömitoituksesta. Joensuun kaupunki ei kannata opiskeluhoollon järjestämisvastuun siirtämistä maakunnalliselle sotelle.

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 21 §, Opiskeluhoollon rekisterit

Edellä 20 §:n 2 momentissa tarkoitetut potilasasiakirjat tallennetaan potilasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt sote-maakunnan toimielin tai 10 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa koulutuksen järjestäjä. Edellä 20 §:n 2 momentissa tarkoitetut opiskeluhoollon kuraattorin asiakaskertomukset tallennetaan opiskeluhoollon kuraattorin asiakasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt sote-maakunnan toimielin tai 10 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa koulutuksen järjestäjä.

Opiskeluhuollon rekisterien sijainti osana maakunnallisen soten rekistereitä ei sujuvoita kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän yksilöllisen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon päämäärien tavoittamista. Lain säännöskohtaisissa perusteluissa ei muun muassa kuvata pelisääntöjä, joilla turvattaisiin tiedonsaanti koululle maakunnalliselta sotelta tarvittaessa pikaisessakin aikataulussa. Esitämme, että opiskeluhuollossa käytettävien rekisterien tulisi olla kaikkien opiskeluhuollon toimijoiden yhteiskäytössä.

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 25 §, Opiskeluhuollon seuranta ja arviointi

Koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluhuollon toteutumista ja vaikuttavuutta yhteistyössä kunnan opetustoimen ja sote-maakunnan sosiaali- ja terveystoimen kanssa sekä osallistuttava ulkopuoliseen opiskeluhuoltoon koskevaan arviointiin. Arvioinnin keskeiset tulokset on julkistettava.

Lakiesityksessä opiskeluhuollon seuranta ja arviointi on koulutuksen järjestäjän, useimmiten kunnan, vastuulla. Mikäli opiskeluhuollon järjestämisvastuu on maakunnallisella sotella, tulisi vastuun arvioinnista olla opiskeluhuollon järjestäjällä (sote) yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa. Järjestämisvastuuta ja seuranta-/arviointivastuuta ei tule eriyttää. Nykyisellään ehdotus ei tue opiskelijahuollon järjestäjän omaseurannan ja arvioinnin kehittämistä ja siihen panostamista.

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 26 §, Opiskeluhuollon valvonta

Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen ja sote-maakunnan sosiaali- ja terveystoimen kanssa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

Päävastuu valvonnasta tulee olla järjestäjällä, eli sote-maakunnalla. Haasteellisena nähdään myös opiskeluhuollon valvonta valtion taholta, jolloin opiskeluhuoltoon valvoisi THL ja opetusta ja tätä kautta muuta kouluissa tapahtuvaa opiskeluhuoltoon OPH. Valvonnan erilaiset näkökulmat eivät tukisi yksilöllisen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämistä lapsen ja nuoren kokonaisvaltaisen edun näkökulmasta.

Himanka Marjo-Riitta
Joensuun kaupunki - Joensuun kaupunginhallitus 21.9.2020 § 330